

Veel kennis over stadsbomen, maar niet op detailniveau tussen steden

Nederland heeft een bomenprofessor: dr. René van der Velde

In navolging van Duitsland krijgt de Nederlandse bomenwereld nu ook wetenschappelijke glans: dr. René van der Velde, landschapsarchitect en universitair hoofddocent aan de faculteit Bouwkunde van de TU Delft, gaat namens branchevereniging VHG drie jaar lang stadsbomen aan academisch onderzoek onderwerpen. Binnen het onderzoeks-fellowship werkt hij samen met deskundigen uit het werkveld.

Auteur: Santi Raats

5 min. leestijd

Wat is het doel?

Van der Velde: 'Ons doel is nieuwe inzichten en tools ontwikkelen over bomen in de stad vanuit de ruimtelijke en bouwkundige disciplines. De verbinding van wetenschap en maatschappij komt daar aan bod, omdat het onderwerp – de stad – de hardware van de maatschappij is.'

Waarom heb je deze fellowship-stoel opgepakt?

'De stad is complexer dan we denken. Ik heb de fellowship opgepakt om de kennis van de complexiteit van de stedelijke ruimte, waar bomen en groene ruimte een steeds belangrijkere rol innemen, vanuit het stadsontwerp te verdiepen en daarmee naar een hoger niveau te tillen. Daarnaast is er in Nederland weinig onderzoek op academisch niveau naar *urban forestry*. We zijn heel goed in toepassen in de praktijk en we delen daarna onze ervaringen, maar dat kan beter. De komende drie jaar willen we elk jaar een kennisdelingsmoment zoals een symposium of conferentie organiseren, waarop we als team onze onderzoeksresultaten delen. Het doel is valorisatie: een verbinding maken tussen de wetenschap en de maatschappij op het gebied van nieuwe kennis en technologieën.'

Wat ga je onderzoeken?

'Er komt een klankbordgroep. Met de leden daarvan ga ik inventariseren welke onderwerpen rond *urban forestry* in Nederland onderzoek verdienen, in aanvulling op wat er in het buitenland is gedaan. Hiervoor gaat ons team bij veel mensen in de branche langs. De onderwerpen variëren van hittestress en technische aspecten tot ziektes en biodiversiteit. In dit schetsdocument beschrijven we ook de kennishiaten, waarnaar wij verder onderzoek gaan doen. De komende tijd wordt duidelijk welke aspecten hieruit aandacht krijgen in Delft.'

'In de totale onderzoeksperiode van drie jaar willen we meerdere wetenschappelijke publicaties uitbrengen. Na ongeveer een jaar willen we een eerste conceptpublicatie presenteren over "bomensteden" – dus niet over stadsbomen. Waarom niet? Omdat elke stad uniek is en zijn eigen DNA heeft. Iepen in Amsterdam staan van oudsher als versiering langs de grachten. Nederlandse steden hebben soms al eeuwenlang hun eigen bomencultuur; dat is terug te lezen in teksten van Huygens en de toenmalige Spaanse bezetter. Stadsbossen speelden vroeger ook een belangrijke rol. Ze lagen dicht bij de steden en kwamen voort uit de jachtbossen. Later kregen ze een maatschappelijke rol. De historische ontwikkeling van steden als bomen-

steden krijgt een plek in het boek. Steden hebben niet alleen een verschillende historie en infrastructuur, maar ook een andere ligging, planologie en bodem, en de praktijk verschilt, evenals de kennis over stadsbomen. Er zijn zelfs eigen werkwijzen op stadsdeelniveau. Het wordt een handboek over voorbeeldsteden.'

Dus als een beleidsmaker in Nijmegen een wijk wil renoveren, kan hij in dat boek onder de N zoeken voor een blauwdruk van de best practices met stadsboomtoepassingen voor die stad, of zelfs voor het specifieke stadsdeel dat op de schop moet?

'Dat is wel de bedoeling, ja. Er is nog niet veel kennis op detailniveau over steden als bomensteden. Stadsbomen zijn al uitgebreid beschreven als het gaat om soorten, eigenschappen en wat waar kan staan. Ik zie de indeling van een boek over bomensteden voor me als een syntaxisonderzoek. In de linguïstiek is syntaxis de onderliggende taalregels waarmee elke taal is geprogrammeerd. Zo heeft de relatie tussen bos, bomen en de stad ook ordeningsregels, onder meer gebaseerd op boomsoorttoepassingen en technische oplossingen. De indeling zou bijvoorbeeld een beknopt naslagwerk kunnen bevatten, maar ook een handleiding, ofwel best practices, en tot slot een toetsingskader voor

'GOEDE PLAATS VOOR BOMEN'

Egbert Roozen van de VHG: 'We moeten bomen een goede plaats blijven garanderen met het oog op de toenemende verdichting in steden. Ik zie uit naar nieuwe kennis over de vraag welke soorten op welke plaats het beste effect hebben en hoe we de beste groeiplaatsen maken.'

Egbert Roozen

'Er is in Nederland gefragmenteerd en heel weinig onderzoek op academisch niveau'

nieuwe transformaties, met nieuwe berekeningen en toekomstscenario's. In het verlengde van het toetsingskader is het ook de bedoeling een vervolgstudie uit te werken, iets in de trant van "De bomensteden van de toekomst". Dat moet een toekomstvisie worden met daarin een soort draaiboek voor zowel bestuurders als ontwerpers, beleidsmakers en beheerders.'

'Daarnaast willen we ook aandacht schenken aan technische vraagstukken, zoals de toepassing van bomen in moeilijke stedelijke situaties. Ook willen we kijken hoe verschillende bomen en bomenopstellingen presteren in de stad, met name in relatie tot klimaatveranderingen. We willen bijvoorbeeld onderzoek doen door de oprichting van een klimaatarboretum, hier op de TU Campus in Delft. Hier kunnen we specifieke kennis opdoen over de klimaatbestendigheid van boomsoorten en erachter komen hoe bomen presteren in de stad bij verschillende omstandigheden en opstellingen. Nu is er vooral generieke informatie beschikbaar over de winterhardheid van bomen, de vocht- en droogtetolerantie en het watergebruik van soorten. Wij willen bijvoorbeeld onderzoek doen naar het verkoelende effect van bepaalde opstellingen, de droogtetolerantie van soorten en het effect van bomen op (parkeer)daken. Dat doen we met een mobiel arboretum met daarin de meest voorkomende bomen in de Nederlandse steden. Dit zijn bomen in potten op wielen, waarmee we makkelijk verschillende opstellingen kunnen maken. In dit arboretum kunnen we ook de efficiëntie van boomsoorten onderzoeken. Een eik is op zich droogtetolerant, maar heeft wel veel wortelruimte nodig, iets wat in de stedelijke omgeving zelden

Olivier Copijn

'EEN BRUG SLAAN'

Olivier Copijn, die namens het Platform Boomspecialisten bij de VHG enkele jaren heeft meegewerkt aan de totstandkoming van het fellowship *urban forestry*: 'Na de opleidingen tot boomveiligheidscontroleur, European treeworker en European tree technician en de hbo-leergang Bomen en stedelijke omgeving, hadden we onze zinnen gezet op een plaats in de academische wereld voor het boomspecialisme. We wilden deze samenwerking bewust in Delft starten. Met de Technische Universiteit Delft willen we een brug slaan tussen groen, de maatschappij, en andere disciplines die ertoe doen in de stedelijke omgeving, zoals landschapsarchitectuur, stedenbouw en civiele techniek. Het fellowship zal niet opnieuw het wiel gaan uitvinden; er is al veel kennis. Wij beogen dat René van der Velden als een spin in het web bestaande kennis gaat inventariseren en bundelen en van daaruit nieuwe onderzoeken gaat initiëren. Er bestaan immers al de nodige wetenschappelijke publicaties, met name in Duitsland. In Nederland hebben we te maken met heel andere omstandigheden, vooral wat de bodem betreft. Een- à tweemaal per jaar komt er een klankbordgroep samen met vertegenwoordigers van de VHG, Stadswerk, Bomenstichting, opdrachtgevers zoals gemeentelijke boombeheerders en onderwijsinstellingen. Deze bijeenkomsten gaan over de inhoud van het fellowship, zodat de wetenschap voeling houdt met de behoeften in de praktijk.'

'Er wordt tienmaal zo veel geïnvesteerd in grijs als in groen, terwijl de baten aantoonbaar gelijk zijn'

aanwezig is. Met het oog op de klimaatverandering willen we onderzoek doen naar landklimaatbomen, maar ook naar bomen van het zuidelijk halfmond.'

'Het derde thema van het fellowship is ecologie en biodiversiteit. Binnen dat thema willen we bekijken hoe bomen en bossen in steden bijdragen aan de biodiversiteit, en wat ze ons in fundamentele zin kunnen leren over ecologie. In steden zie je organismen en ecosystemen samenleven met mensen in allerlei verschillende bebouwde omgevingen. Stadsbossen kunnen waardevol zijn als laboratoria, om meer inzicht te krijgen in soorten en biodiversiteit in kunstmatige omgevingen.'

'Ik wil graag vanuit de kennishoek verantwoordelijkheid dragen en daarmee naar buiten treden, maar wel vanuit de inhoud'

Ga je naar buiten treden in een voortrekkersrol voor de groenbranche?

'Ik wil graag vanuit de kennishoek verantwoordelijkheid dragen en daarmee naar buiten treden, maar wel vanuit de inhoud. Ik werd onlangs door NPO 1 gebeld om commentaar te geven op de stelling dat één boom gelijkstaat aan tien airco's.

Het gaat in Nederland met de stadsbomen relatief goed; de meeste stadsbomen hebben deze zomer overleefd, ondanks de fikse hittestress. Toch voel ik me verantwoordelijk om daar vanuit mijn kennisachtergrond wat over te zeggen. Groen in steden is een belangrijk onderwerp, en vanwege de klimaatverandering moeten we daar harder mee aan de slag. Bovendien wordt het er nog steeds een beetje bij gedaan. Het investeringsniveau voor grijze infrastructuur is tienmaal zo hoog als voor groene infrastructuur, terwijl de baten aantoonbaar gelijk zijn. Ook wordt er bij projecten eerst gewerkt aan het neerzetten van infrastructuur en woningbouw, en pas als deze "hardware" staat, vraagt men zich af hoe deze profielen moeten worden ingericht, onder andere met groen. Aangezien de baten van groen even hoog zijn als die van grijs, verdient de groene branche meer aandacht. Wetenschap kan daaraan bijdragen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/27799/er-is-weinig-kennis-op-detailniveau-over-steden-als-bomensteden